

Vertel concert Huygens Consort

700 jaar geschiedenis van de kerkmuziek
(vocaal en a capella)

Stijlperiodes

Middeleeuwen (500-1400)

(tussen twee 'ontwikkelde' perioden)

Kerk allesbepalend

Latijn in kerken

Theocentrisch wereldbeeld

Alleen handschriften

Gotisch schrift

Muzieknotatie: van alleen

neumen naar 4-lijnige notenbalk

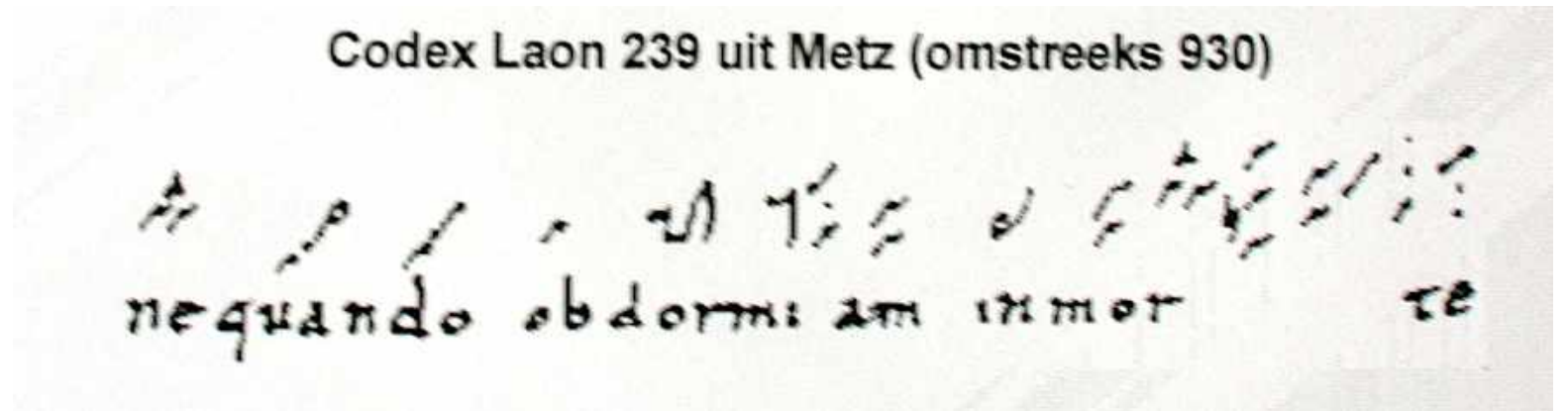
Hymnen

Strofisch

Syllabisch

Codex Laon 239 uit Metz (omstreeks 930)

(Kyrie fons bonitatis)

III
K

X. s.

Y-ri- e e- lé- i- son. bis

Vertaling van ' Deus in Adiatorium meum'

God, komt u mij te hulp.

Heer, haast U mij te helpen.

**Eer aan de Vader, en de Zoon, en de Heilige Geest. Zoals het
was in het begin en nu en altijd, en in de eeuwen der eeuwen.**

Amen.

Alleluia

Renaissance (1400-1600)

Wedergeboorte (klassieke oudheid)

Opkomst burgerij

Bredere geletterdheid | boekdrukkunst

Reformatie

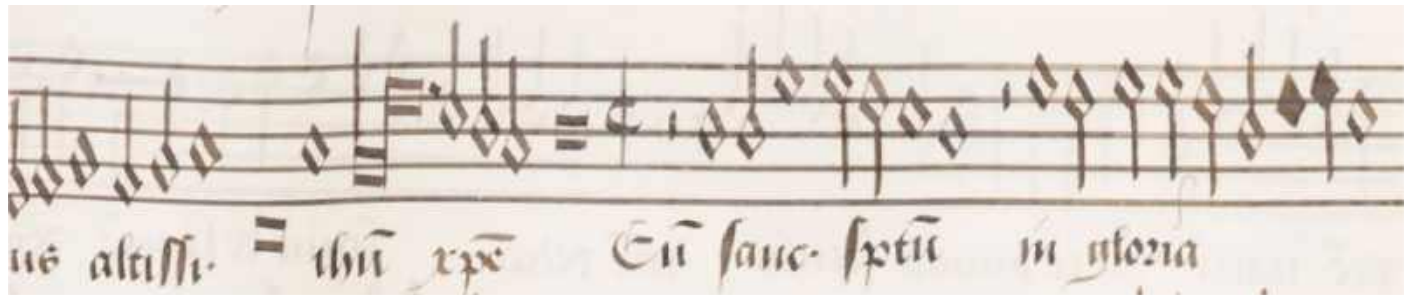
Volkstaal in kerk

Polyfonie | Modi

Afspiegeling van harmonie in Kosmos

Lopend handsschrift

Mensurale notatie | geen maatlijnen

Barok (1600-1760)

(barocca)

Persoonlijke expressie

Retoriek

Versieringen

Monodie | Homofonie

Affecten

Maatstrepen

Zwaar | licht

Classicisme (1730-1820)

Vorm, balans

Perfectie, harmonie

Lange lijnen

Vormvast (sonate)

Majeur – Mineur

Lichte stijl

Pruikentijd

Franse tijd in Nederland

Romantiek (1815-1910)

Terug naar de natuur

Persoonlijk gevoelsleven

Grote expressie

Dynamisch

Groter volume

Grotere toonomvang

Langere lijnen

Complexe harmonie

Programma muziek

20e eeuw | Hedendaags (1900-2000 & 1975-heden)

A tonaal - Abstract

Geluid = muziek

Grote invloed techniek

Muziek voor film

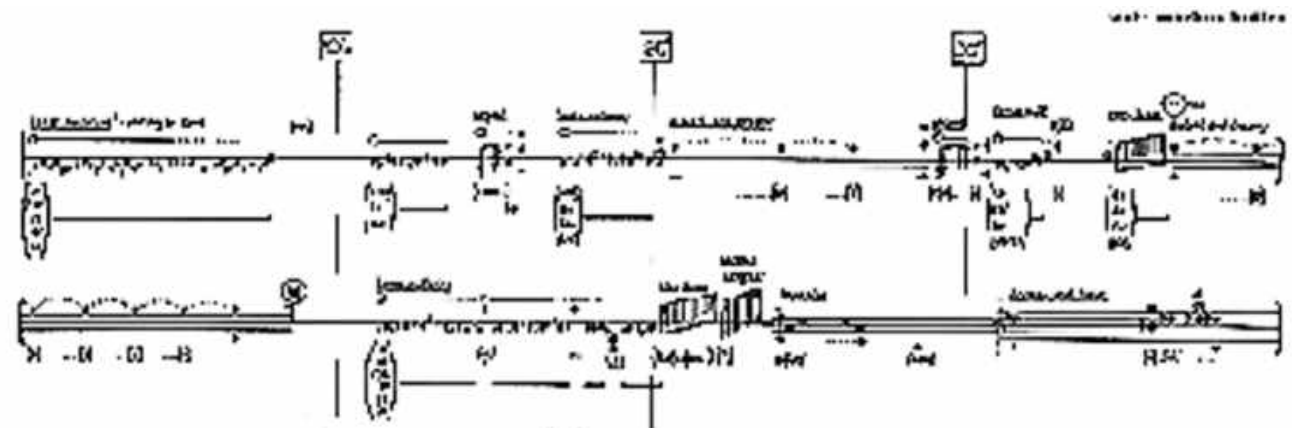
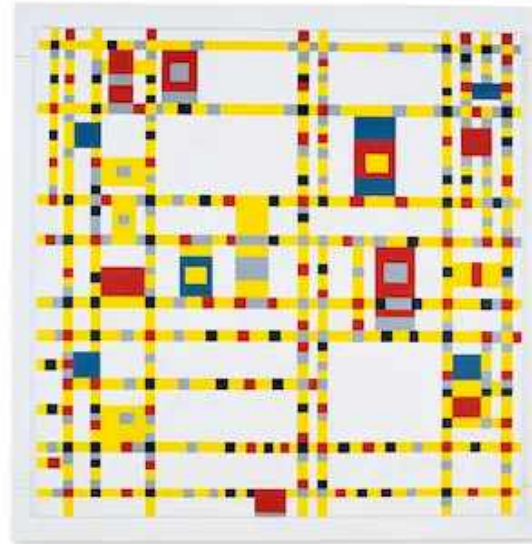
Opname techniek

Geluidsdragers LP | CD | Stream

Neo varianten (neo barok etc.)

Minimalisme

Experimentele notatie

Een muzikale reis

Van middeleeuwen tot en met de renaissance

Psalm 110

Psalmodiëren

Psalmos= Grieks voor

met stemverheffing

spreken/zingen, met begeleiding

op snaarinstrument

Vertaling van

Hebreeuws 'Tehillim'

lofprijzingen

Ave Generosa (1125)

Hildegard von Bingen

Eigen teksten

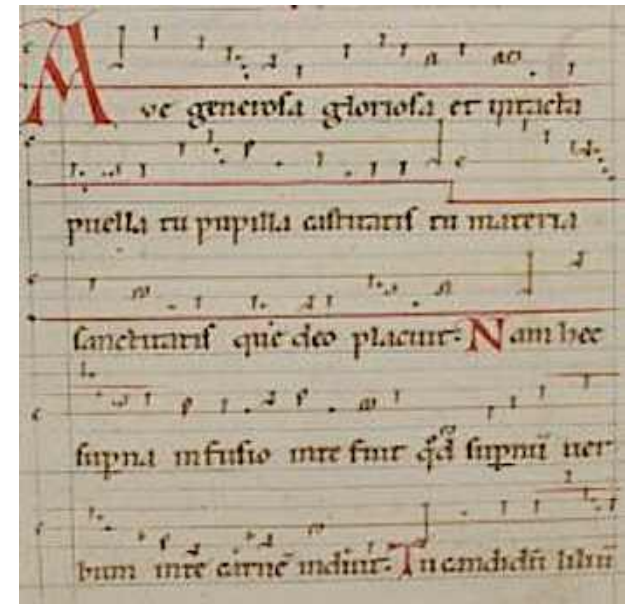
Grotere omvang dan Gregoriaans

Ave Generosa – vertaling:

*Wees gegroet, adellijk geboren,
wees gegroet, geëerd en onschendbaar,
jij Maagd bent de doordringende blik van kuisheid,
jij het materiaal van heiligheid –
degene die God behaagde.*

*Want de vloed van de hemel stroomde in jou
zoals het hemelse Woord ermee bekleed was*

Guillaume Dufay - Ave Regina Coelorum (1430)

Vroeg renaissance

Vlaamse school

Vroege Polyfonie

Parallel organum met
tegenbeweging

Vertaling:

Wees gegroet, Koningin van de hemel.

Wees gegroet, Vrouwe van Engelen

Gegroet, gij wortel, gegroet, gij poort

Van wie in de wereld een licht is ontstaan:

Verheug u, glorieuze Maagd,

Lieflijk boven alle anderen,

Vaarwel, mooiste meisje,

En bid voor ons tot Christus.

Ave regina coelorum

Guillaume Dufay

A modern musical score for the Ave Regina Coelorum by Guillaume Dufay. It features three vocal parts: Soprano, Contralto, and Tenor. The lyrics are written below the notes. The score is in 3/4 time and G major. The lyrics are: Ave - ve re - gi - nae coe - lum, A - ve A - ve re - gi - nae coe - lum, A - ve A - ve re - gi - nae coe - lum, A - ve Do - mi - nae an - ge - lo - rum, Sal - ve ra - dia san - cta, Ex qua mun - do lux est or - ta, Gau - de glo - ri - o - sa, Super ce - les - tes - tia, Va - le, val - de de - ce - ra, Et pro no - bis sem - per de glo - ri - o - sa, Super ce - les - tes - tia, Va - le, val - de de - ce - ra, Et pro no - bis sem - per Chri - stum ex - o - ra, Al - le - lu - ja Chri - stum ex - o - ra, Al - le - lu - ja Chri - stum ex - o - ra, Al - le - lu - ja

Ave Maria -Fransisco Guerrero (1560)

Hoog Renaissance

Iberisch

Polyfoon | Homofoon

Iedere partij een zelfstandige melodie

Koorboeken

Vertaling:

*Wees gegroet Maria, vol van genade, de Heer is met u.
Gezegend zijt gij onder de vrouwen,
en gezegend is de vrucht van uw schoot, Jezus.
Heilige Maria, Moeder van God,
bid voor ons zondaars,
nu en in het uur van onze dood. Amen.*

Ave Verum Corpus – William Byrd (1600)

Laat Renaissance

Engeland

Katholiek in dienst

Anglicaanse kerk

Vertaling:

*Wees gegroet, echt Lichaam, geboren
van de Maagd Maria,
waarlijk geleden, opgeofferd
aan het kruis voor de mensheid,
van wiens doorboorde kant
stroomde water en bloed:
Wees voor ons een voorproefje [van het hemelse
banket]
in het proces van de dood!*

*O lieve Jezus, o heilige Jezus,
O Jezus, zoon van Maria,
heb medelijden met mij. Amen.*

4. VOC. V. SVI

Ave verum cor- pus, na-
ri a Virgi ne, ve re pas- sum, im-
mune pro ho mi ne: Cuius la tus per fo ra tum, un da fluxit
lan- gui ne. E sto nobis praegus- ta- tum in mor- tis ex a mi ne: C
O pi e! O Ie su fi li Ma ri ae, mi se re

Psalmen en gezangen

Van late renaissance tot heden

Claude Goudimel – Psalm 9 (1550)

Reformatie 1536

Geneefs Psalter

Berijmde psalmen

Gebaseerd op deels

bestaande melodieën

Kerk beweegt mee met volk

Teksten in Landstaal

Cantus Firmus

PSALM 9

Met heel mijn hart zing ik uw eer, prijs ik
uw won - der - wer - ken Heer, Ik wil mij in uw
naam ver - blij - den, U, hoog - ste God, mijn psal - men wij - den

J.P.Sweelinck – Psalm 9

Late Renaissance

1 stemmig voorzang

Frans (destijds voertaal in Nederland)

Polyfone zetting

Cantus Firmus in meerdere partijen

Uitbeelden tekst

25

- haut — je veux — en can-ti - - - - -

— je veux en can-ti - que, en can-ti - - que, je veux — en canti -

veux — en can-ti - - que, en can-ti - -

O tres-haut je veux en can-ti - que ce -

The image shows a musical score for a four-part polyphonic setting of Psalm 9. It consists of four staves: three vocal parts (Soprano, Alto, Tenor) and one bass line. The lyrics are in French. The score is marked with a '25' at the beginning of the first staff. Vertical dashed lines indicate the alignment of the lyrics across the different parts. The lyrics are: '- haut — je veux — en can-ti - - - - -', '— je veux en can-ti - que, en can-ti - - que, je veux — en canti -', 'veux — en can-ti - - que, en can-ti - -', and 'O tres-haut je veux en can-ti - que ce -'. The music features a cantus firmus in the bass line, which is a single melodic line repeated in different parts of the setting.

Heinrich Schütz – Psalm 4 (1628)

Homofonie krijgt vorm in Barok

Leerling Gabrieli (Italië)

Hoog uitdrukkingsgehalte

Tekst:

Antwoord mij als ik U aanroep, o mijn rechtvaardige God. Geef mij verlichting van mijn nood; wees mij genadig en hoor mijn gebed.

Der IV. Psalm, 131

3.
Auff HERR steh auff beweis dein Krafft/
Die mir Hülff schafft/Sib Backenstreich den Fein-
den:/: Zerschmetter der Gottlosen Zähn / daß sie
vergehn / Erret dein Volk vnd Gmeine / Du bist
der Gott/ Der hilfft aus Noth/ Vnd Segen gibst/
Zu jeder frist/ Dein Volk vnd lieben Freunden.

CANTVS.

Erhör mich wenn ich ruff zu dir/ HErr

ALTVS.

Erhör mich wenn ich ruff zu dir/ HErr

TENOR.

Erhör mich wenn ich ruff zu dir/ HErr.

BASSVS.

Erhör mich wenn ich ruff zu dir/ HErr
Gott

The image shows a page from a musical score for Heinrich Schütz's Psalm 4. At the top, it is titled "Der IV. Psalm, 131" with a small "3." above it. Below the title is a block of German text in a Gothic script. The score consists of four staves, each labeled with a voice part: "CANTVS.", "ALTVS.", "TENOR.", and "BASSVS.". Each staff contains musical notation with diamond-shaped notes and a C-clef. The lyrics "Erhör mich wenn ich ruff zu dir/ HErr" are written below each staff. The word "Gott" appears at the end of the Bass staff.

J.S.Bach – Befiehl du deine Wege (melodie 1601)

Mattheus Passion:

Polyfoon en homofoon

Koraal

Affectenleer

Zwaar/ licht, zoals in
barokke dansen

Modi (kerktoonsoorten)

Gelijkzwevende stemming

Be - fiehl du dei - ne We - ge, und was dein Her - ze krankt,
der al - ler - treu - sten Pfl - an - ze des, der den Him - mel lenkt.

Der Wol - ken, Luft und Win - den gibt We - ge, Lauf und Bahn, der

wird auch We - ge fin - den, die dein Fuss ge - hen kann.

(12 Str.)

Henry Purcell – Thou Knowest Lord (1695)

Engelse Barok

Ritmiek, zwaar / licht

Homofoon

Expressie, retorica

toonsoorten

Thou knowest, Lord, the secrets of our hearts;
Shut not thy merciful ears unto our pray'rs;
But spare us, Lord most holy, O God most mighty.
O holy and most merciful Saviour,
Thou most worthy Judge eternal,
Suffer us not at our last hour,
For any pains of death to fall away from Thee

Edward Grieg – Pinsesalme (1875)

Romantiek

Grote persoonlijke emotie

Grote dynamische contrasten

Lange lijnen

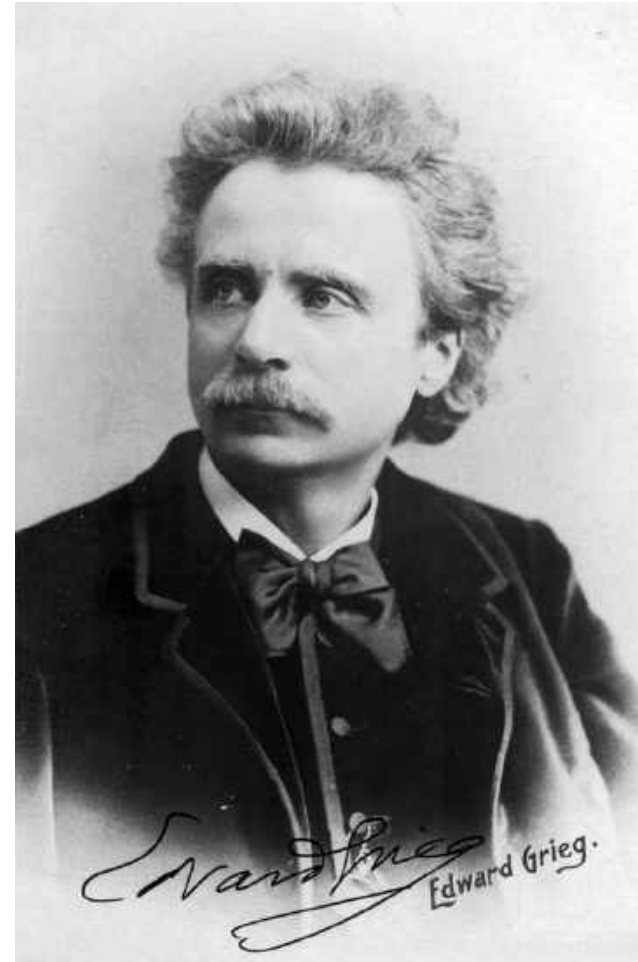
Mythes/ sagen / legendes

Griekse Goden
Natuur

Peer Gynt, 1876, toneelmuziek, programmamuziek

Gezegende morgen, toen de tongen van het koninkrijk van God
als vlammend staal op de aarde sloegen.

Van de aarde naar het kasteel zingt nu de erfgenaam
in de taal van het koninkrijk van God

Velsignede Morgen, da Gudsrigets Tunger
traf Jorden som flammende Stål.
Fra Jorden mod Borgen nu Arvingen
sjunger på Gudsrigets Tungemål

Hugo Distler – Selig sind die Toten (1933)

20^e eeuw

Neo barokke stijl
en gregoriaans

Sweelinck – Schütz – Bach

Distler

Antifoon

Polyfoon

(Ruhige Viertelbewegung)

Solo soprano (p) Se - - - lig, mp se -

S Se-lig sind die Toten, die in dem Herren ster-ben,

A (Chor stets ganz leise, echohaft) Se-lig sind die Toten, die in dem Herren sterben,

M Se-lig sind die Toten, die in dem Herren ster-ben,

The musical score is for a four-part setting of the hymn 'Selig sind die Toten'. It features a solo soprano part and a four-part choir (Soprano, Alto, Tenor, Bass). The tempo is marked '(Ruhige Viertelbewegung)' and the key signature has two flats. The solo soprano part begins with a piano (*p*) dynamic and a melodic line that is echoed by the choir. The choir parts are marked '(Chor stets ganz leise, echohaft)'. The lyrics are: 'Se-lig sind die Toten, die in dem Herren sterben,'.

Missen en motetten

Van late renaissance tot heden

Sweelinck – Miserere (1590)

Laat Renaissance | Vroeg barok

Veel expressie

Voorloper Fuga vorm

Geen maatstrepen

Jan Pieterszoon Sweelinck (1562-1621)

Mi - se - re - re me - i, Do - mi - ne. Et ex - au - di o - ra - ti -
Mi - se - re - re me - i, Do - mi - ne. Et ex -
o - nem me - am, - am, o - ra - ti - o - nem me - am.
au - di o - ra - ti - o - nem me - am, - o - nem me - am, o - ra - ti - o - nem me - am.

Cantata in unis, Quatuor Vocum 2+7.

Miserere me - i do - mine, et exaudi orationem meam.
Miserere me - i do - mine, et exaudi orationem meam.
Finale. orationem meam, orationem meam.
Finale. orationem meam, orationem meam.

Instructum 3. Decemb.
Jobed Jan P. Sweelinck.
Org.

Vertaling:

heb medelijden met mij en hoor mijn gebed

Hans Leo Hassler – Cantate Domino (1590)

Duitse Renaissance (vroeg barok)

Maatstrepen

Accenten | zwaar licht

Homofoon

Italiaanse stijl (madrigaal)

Meerkorige stijl

Voorloper Schütz

Protestant

maar... ook geliefd bij Katholieke kerk

(gelijkenis met Byrd)

Cantate Domino

Text: Ps 96, 1-3
Musik: Hans Leo Hassler (1564-1612)

The musical score for "Cantate Domino" is presented in four parts: Soprano (S), Alto (A), Tenor (T), and Bass (B). The music is in a 3/2 time signature with a key signature of one sharp (F#). The lyrics are in Latin, corresponding to Psalm 96. The score shows the first six lines of the piece, with the lyrics written below the notes. The Soprano part begins with "Can - ta - te Do - mi - no ca - ni - cum no - vum, can - ta - te Do - mi -". The Alto part begins with "Can - ta - te Do - mi - no can - ti - cum no - vum, can - ta - te Do - mi -". The Tenor part begins with "Can - ta - te Do - mi - no can - ti - cum no - vum, can - ta - te Do - mi -". The Bass part begins with "Can - ta - te Do - mi - no can - ti - cum no - vum, can - ta - te Do - mi -". The lyrics for the first line are: "no o - mnis te - tra. Ca -". The lyrics for the second line are: "no o - mnis te - tra. Ca - ta - te Do - mi - no, ...". The lyrics for the third line are: "no o - mnis te - tra. Ca - sta -". The lyrics for the fourth line are: "no o - mnis ter - ra. Ca - ni - ta - te Do -".

W.A. Mozart – Ave Verum (1791)

Klassieke periode

Lange lijnen

rijkdom van harmonie en textuur

melodische schoonheid

formele perfectie

Wolfgang Amadeus Mozart

Anton Bruckner – Locus Iste (1869)

Romantiek

Gevoel, Fantasie & natuur

Vollere luidere muziek

Groot bereik

Grote contrasten

Reflectie van de Architectuur

(Locus Iste = Deze plek is gemaakt door God)

Chromatiek

archaische elementen, zoals verwijzingen naar de polyfonie

17

S *ff* in - ae - sti - ma - bi - le... sa - cra - men - tum. *pp* ir - re - pre - hen - si - bi - lis est,

A *ff* in ae - sti - ma - bi - le... sa - cra - men - tum *pp* ir - re - pre - hen - si - bi - lis est,

T *ff* in - ae - sti - ma - bi - le sa - cra - men - tum *pp* ir - re - pre - hen - si - bi - lis est, ir - re - pre - hen -

B ma - bi - le... sa - cra - men - tum.

Vertaling:

*Deze plaats is door God gemaakt,
een onschatbare heilige plaats.
Het is zonder schuld.*

Maurice Duruflé – Notre Pere (1975)

Directeur Gregoriaans Instituut in Parijs

Hedendaags | **Retro Romantiek** | **Gregoriaans**

(gebed: *Onze Vader*)

Andante (♩ = 66) MAURICE DURUFLÉ

p dolce

No - tre Pè - re qui es aux cieux, que ton nom soit sanc - ti - fi -

Detailed description: This is a musical score for a vocal line. It is in 3/4 time and marked 'Andante' with a tempo of 66 beats per minute. The music is in a minor key and begins with a piano (*p*) and dolce dynamic. The lyrics are 'No - tre Pè - re qui es aux cieux, que ton nom soit sanc - ti - fi -'.

Ton de Leeuw – Sanctus (1952)

Hedendaags | **Retro Middeleeuws**

Polyfoon, neo-modaal

(misdeel: *Heilig is de Heer, Zalig Hij die komt in naam des Heren*)

5

A

T

B

p

San - ctus, san - ctus, Do -

San - ctus, san - ctus Do - mi - nus

Detailed description: This is a polyphonic musical score for three voices: Alto (A), Tenor (T), and Bass (B). It is in 3/4 time and marked 'p'. The lyrics are 'San - ctus, san - ctus, Do -' and 'San - ctus, san - ctus Do - mi - nus'. The score includes a rehearsal mark '5' at the beginning.

Hans Tijssen – Laudate (1998)

Hedendaags | **Retro Barok**

Polyfoon | homofoon | ABA-vorm

(Lofzang: *Prijs de Heer, alle volken, prijs hem*)

lau - da - te e - um lau - da - te *f* lau - - da - te e - um lau - - da - te

lau - da - te e - um *f* lau - - da - te e - um lau - - da - te e - um lau -

Detailed description: This is a polyphonic musical score for four voices. It is in 3/4 time and marked 'f'. The lyrics are 'lau - da - te e - um lau - da - te' and 'lau - da - te e - um lau - - da - te e - um lau - - da - te e - um lau -'. The score features complex rhythmic patterns and dynamics.

Componisten Chronologisch

Gregoriaans	800	Deus in adiutorium meum
Hildegard von Bingen	1098-1179	Ave generosa
Guillaume Dufay	1397-1474	Ave Regina Coelorum
Claude Goudimel	1510-1572	Psalm 9 vers 1 & 8
G.P. da Palestrina	1525-1594	Kyrie
Fransisco Geurrero	1528-1599	Ave Maria
William Byrd	1540-1623	Ave Verum
J.P. Sweelinck	1561-1621	Miserere
J.P. Sweelinck	1561-1621	Psalm 9
Hans Leo Hasller	1564-1612	Cantate
Heinrich Schütz	1585-1672	Psalm 4
J.S. Bach	1685-1750	Befiel du Deine Wege
Henry Purcell	1659-1695	Thou knowest Lord
W.A. Mozart	1756-1791	Ave Verum
Anton Bruckner	1824-1896	Locus Iste
Edward Grieg	1843-1905	Pinsersalme
Maurice Durufle	1902-1986	Notre Pere
Hugo Distler	1908-1942	Selig sind die Toten
Ton de Leeuw	1926-1996	Kyrie Missa Brevis
Hans Tijssen	1966	Laudate

Huygens Consort

Lin de Jong – sopraan
Henriette van der Laan – alt
Hans Tijssen – tenor
Andre Geerts – bas

www.huygensmusic.nl | M: 06 308 444 29